

A POLGÁR

A DEMOKRATA-LIBERÁLIS POLGÁRSÁG LAPJA

Előfizetési ára:		Főmunkatárs:		Szerkesztőség és kiadóhivatal:	
Egy évre	240.000 korona	VÁZSONYI VILMOS		Budapest, VII. ker., Aréna út 80. sz.	
Félévre	120.000 korona			Telefón: József 55-71	
Negyedévre	60.000 korona			Megjelenik minden szombaton	
		Felelős szerkesztő: CSERGŐ HUGÓ			

A betű, amely öl és megvált

Irta: VÁZSONYI VILMOS

Vázsonyi Vilmos régi iratai közt kutatva, kerülf kezünkbe ez az írás. Huszonhat évvel ezelőtt vetette papírra Vázsonyi ezeket a gondolatokat Gutenbergről, a nyomtatás feltalálójáról és a sajtószabadságról. Ezek a feljegyzések egy Gutenberg-émlékszedhez készültek, melyet Vázsonyi 1900-ban tartott, amikor Gutenberg születésének ötszázadik évfordulóját ünnepelték. A beszéd annakidején nem jegyeztetett fel, csak most találtunk rá ezekre a telegram-stílusban odavetett feljegyzésekre, melyek a beszéd gyönyörű gondolatait megmentik a maradandóság számára és a sajtószabadság mai elnyomatásának korszakában, külön is, az eleven aktualitás erejével szólnak hozzánk. (A szerk.)

1. Ami a keresztény hívőnek Betlehem, az irodalom munkásainak Mainz. Itt született a gondolat megváltója. A gondolat vánszörgött, a nyomtatás szárnyakat adott neki, erőt és hatalmat.

2. Ki volt Gutenberg? Az élete elvész a ködben. Sajátságos végzete ez a profétalelkűeknek. Hogy ne maradjon más utánuk, mint az alkotás, a megtisztult eszme.

Gutenberg ott van a lelkekben, a gépek zakatolásában, a könyvtárakban, a lelkét szétesztotta az emberek között.

Ami ma ünnepelünk, nem a halandó mainzi polgár, hanem az eszme, mely az ő alakjában járt a földön.

Ez az eszme: a szabad gondolat.

3. Ha sejtette volna a sötétség és szolgaság, mi rejlik Gutenberg gépében, ha tudta volna, hogy egykor nemesak a latin bibliát sokszorosítja: összetöri a gépet és elfojtja a nyomtatás művészetét első kezdetében.

4. Mikor megszületett a sajtó, megszületett a szabadság. Szabad sajtó: pleonazmus. A gondolat szabadsága szülte a sajtót, a sajtó nem is lehet más, mint szabad.

A nyomtatott betű varázsa megihleti az író, aki a tömegekhez szólhat és megragadja a tömeget, mely az oktatásnak tekintélyt tulajdonít, ha nyomtatásban olvassa.

5. Az a mainzi polgár minden forradalom apja. Luther nélküle nem képzelhető. Az enciklopédisták sem. A francia forradalom. Szabadságmozgalmaink. A szabadságnak soha nincs hívebb, erősebb fegyvere.

6. Az ő föllépése előtt nincs nemzet, csak faj.

Nincs meg az emberiség szolidaritása.

Örökkévalónak látszik az osztályállam, mert *hogyan legyen egyenlő jog, ha még a tudás forrása is el van zárva a nép előtt?*

7. Csak lassan mutatkoznak áldásai. *Az első latin bibliától a röpiratokig, a hírlapokig: hosszú út.* És kezdte észrevenni a sötétség és korlátoltság, hogy *Mainzban született meg a betű, amely öl, megöli a zsarnokságot és megváltja az emberiséget.*

Jött a cenzura, az index, a börtön, a sok támadás a sajtószabadság ellen, melyről nem is lehet a mohos mult eseményei gyanánt szólnani, mert egyre ismétlődnek, hol nyíltan, hol alattomosan.

8. Hiába, *a nyomtatott betűn nincs hatalma a reakció külső támadásainak.* Az emberiség egyre haladt előre és haladásában mindig elől járt a sajtó. Gutenberg fegyvere volt a legfélelmetesebb.

A sajtó a napsugár, mely mindenhová bevilágít.

9. Belső reakció. Luther és az ördög. A kapitalista vállalkozás.

10. Nemesak a gép fejlődött, de az irodalom is. *Mi a hírlap? Pap, agitátor, tudós, tanító, történetíró és mesemondó.* Mily borzasztó, ha a pap kép-mutató, az agitátor meg van fizetve, a tudós nem igazságot hirdet, a tanító korlátoltságot terjeszt és a mesemondó megrontja az erkölcsöket!

11. Az ellenség már ott lesekkedett Gutenbergre. Ki találta fel a nyomdászatot, nem kérdés. Ő-e, Fust vagy Schöffer? *Ő szenvedett legtöbbet, tehát ő.* Elérte a felfedezők végzete. Fust kitette őt a nyomdából, a vállalkozó a mestert.

12. A mester önfeláldozása és szenvedése azóta osztályrészül jutott tanítványainak.

A nyomdász martiromsága, aki egészségét áldozza fel.

Az íróé, aki agyvelejét emészti.

Szenvednek a kultúráért, mert szenvedések váltják meg a világot, de gyönyör nekik ez a kín. Az igazi nyomdász imádja művészetét, az író a tollát el nem dobja, míg nem üti ki kezéből a halál.

13. A megváltás. Nézzétek a nyomtatást. A kéz és a szellem. A kéz szedi, teszi a gépbe, nélküle csak vánszorogna a szellem. És a szellem adott ingert e csodára, nélküle nem volna dolga a kéznek.

Mi a nyomtatott szó? A szellem és a kéz munkásainak testvéri frigye.

Ha ezek egybeforrnak egészen, ha egyesült erővel széttörök a gondolat bilincseit, akkor lesz igazán szabad Gutenberg sajtója, és míg az első sajtótermék hirdeté: *Egy az Isten! ezer meg ezer gép fogja zúgni a diadalmas kiáltást: Végre egy az ember!*

Két expozé egy koncepció nélkül

Kereskedelem... külügy... kultusz... gyors menetsebességben száguldoz a költségvetés vitája, jóformán üres padok mellett; a folyósón sem kérde senki, hogy mi van „*odabent*”, csak azt kérdik, hogy mi van „*odaát*” a törvényszéki palotában. Maguk a képviseltek jobban figyelnek a költségvetés vitájára, mint a képviselők. Túlzás volna azonban azt mondani, hogy a vita túlságosan nagy természetűvel lepte meg őket. Gyors egymásutánban három expozét hallottunk, kettőt Walkó Lajostól, akinek egyszerre két tarcát adott... nem végzete, hanem — tréfásan szólva — a mi végzetünk. Kereskedelmi miniszter és külügyminiszter ő egy személyben, — a külügyministerség csak átmeneti, ez az átmenet azonban már vagy egy esztendeje tart. S a külpolitika irányítása ezekben az időkben, mikor jóformán naponta egy új szín, egy új folt bontakozik a világsajtóban az új Európa térképábrázlatából és egyik diplomáciai fait accompli a másikat követi és új szövetségek és szerződések úthálózatai keresztesződnek a nemzetközi politika országútjain, — a külpolitika irányítása ezekben az időkben csak mintegy: az óriás játékdélutánja Walkó Lajos kereskedelmi miniszter úr számára. Ha nem kaptak volna mintegy alibi bizonyításnak most ezt a külügyi expozét, — talán nem is tudnók, hogy nekünk külpolitikánk is van.

Gróf *Berchtold* Lipót Ausztria és Magyarország külügyminisztere volt, mikor gróf *Andrássy* Gyula *polgárőr*. A méreteknek ez a tragikus játzmája ismétlődik meg állandóan a függetlenné lett Magyarország külpolitikájának személyi politikájában. *Bodley*, Franciaország angol történetírója egész katalógust állított össze, hogy öt esztendő alatt milyen tömege a minisztereknek futott keresztül a bársonyszékeken, amelyek mintegy „ideiglenes megálló” voltak a politikai karriereknek. De a francia pénzügyminisztérium élén nem változnak oly sűrűn a miniszterek, mint a magyar külügyminisztérium élén. Nem egészen hat esztendő alatt *hat külügyminiszter* követi egymást: *Somssich, Csáky, Teleki, Gratz, Bánffy, Daruváry, Walkó* s egyik után sem maradt valami koncepció, amelyhez az utódnak ragaszkodnia kellett volna. A cári Országokban valamikor büszkélkedtek avval, hogy két emberöltőn keresztül csak három külügyminiszter állt a cári külpolitika gépházában: *Goresakov, Giers* és *Nesselrode*. Nálunk egyik külügyminiszter a másikat követi, — de még nem volt egyiknek sem külpolitikája, amely a másikat követte, vagy akár követhette volna.

Ha szabad azt mondani: bizonyos *salvus conductus* ad a történelem felelőssége elől az, hogy a kurzusban, a kurzuspolitika mellett alapjában nem is lehetett például jó külpolitikát csinálni épp úgy, mint ahogy nem lehetett jó pénzügyi politikát csinálni és például *Korányi* Frigyesnek, *Kállay* Tibornak s főleg *Hegedűs* Lórántnak épp az volt a drámai illúziója, hogy azt hitték: a pénzügyi politika függetlenítheti magát a kurzustól és a kurzusnak is lehet jó nemzetgazdasága. Ezeket a pénzügyminisztereket nem a *nagyság hiánya* buktatta meg, hanem a *kicsinyesség hiánya*. Nem is ők buktak meg, hanem az az illúzió, hogy a kurzusban, a kurzus körül, a kurzus által is lehet komoly közgazdasági reor-

ganizációt csinálni. Nem lehetett, — amint hogy nem lehetett komoly és jó külpolitikát sem csinálni. Tessék jó külpolitikát csinálni ott, ahol a kormánypárt választási generalisszimusa a „nacionalista internacionálé” fából vaskarikáját akarná beilleszteni egy külpolitika diadalsekerébe.

Jöttek-mentek a külügyminiszterek, a politikai szélrózsa minden irányából, a régi diplomácia törzskarából, a Ballplatzról, Ferenc József király kabinetirodájából, az Opera intendánsi szobájából, a kereskedelmi miniszter bársonyszékéből, — a külpolitika azonban nem változott, vagy helyesebben: nem változott az a tény, hogy *nincs külpolitika*. Eddig hallgatásban nyilvánult ez meg, ám talleyrandi hallgatásban, ahol a hallgatás oka: a mondanivaló hiánya, — ezáltal már beszédben, ez a beszéd azonban nem árult el többet, nem mondott többet és nem is hallgatott többet, mint az eddigi némaság, majd azt mondhatnók, hogy ugyanaz volt ez az expozé külpolitikában, mint a kereskedelmi expozé — kereskedelmi politikában... Ezekután az expozék után igazán nem is tudjuk, ki álmolta keresztül az utolsó esztendőket, mi: a közönség-e, avagy a miniszter úr...

Őszintén szólva: jobb szeretnők, ha az előbbi feltevés állna meg, hogy *minik* aludtunk, hogy csak álom volt a sok eső, a sok kénszerügyesség, a kegyedelem váltsága, a vállalkozás pangása, álom a sok öngyilkosság s ezzel szemben valóság az a napsütött, rózsás közgazdasági tájkép, amely a *kereskedelmi* expozéból kibontakozott, amelyre ugyan hullt némi árnyék. de csak a kis bajoké, amelyeken egy kis tarifamódosítás, vagy a vámkezelési illeték fölemelése könnyen segít...

Azt is mondta a kereskedelmi miniszter, hogyha ama bizonyos közmunkák még nem éreztetik hatásukat a közgazdasági életben, annak az az oka, hogy pusztán állami támogatással nem lehet talpraállítani a közgazdasági életet. Igaz. Ehhez más is kell. — jó közgazdasági politika, a *Baross, Hieronymi* és *Kossuth* örökében, — most már azonban ezt is megkaptuk a miniszter úr beszéde által, mint mondani szokás, cselekedet volt, de legalább is volt olyan cselekedet, mint a miniszter úr eddigi cselekedetei. S a kereskedelmi expozé szerzője méltán osztja meg a babért a külügyi expozé szerzőjével. Nálunk mostanság divat lett az a beállítás, hogy a miniszteri állandóság valami nagy értékállandóságot jelent, esalhatatlan ellenpróbáját a konzolidációnak, tökéletes precizitását a parlamentári gépezetnek. Valóban *Walkó* Lajos vagy *Bud* János immár esztendőket óta töltik be nehéz tisztüket és ugyanannyi idő alatt Angliában világnézetek kerültek kormányra és buktak le onnan. *Lloyd George*-on, *MacDonald*-on, *Baldvin*-on keresztül világtörténelmi képsorozata a liberális, munkáspárti és konzervatív áramlatoknak sodródik keresztül Anglia kormányhatalmán... — nem is szólva arról, ami Franciaországban történik, ahol csak *Caillaux* bukása óta is a *harmadik* pénzügyminiszter ült be a Louvre-palotába.

Mert ott az az elv, ha az egyik pénzügyi politika megbukott, jöjjön a másik. — ha X úr rosszul csinálja, a dolgot, vagy ami még rosszabb: eredménytelenül, jöjjön utána a másik, lássuk, mit tud Y úr. Nálunk ez nincs. Nálunk ez nincs így, nálunk szinte *beleszáműzik* Walkó urat és kartársait a bársonyszékbe, mind hiába, minden eredménytelenség: ott maradnak, pedig ez részükről is van olyan áldozat, amelynek még minimumát sem követeli tőlük az ország.

Polonius

Dr. BURSICS ZOLTÁN, ÜGYVÉD JOGI SZEMINÁRIUMA

Berlini-tér 3 (Westend-ház). Előkészít az összes jogi, közgazdasági, ügyvédi vizsgákra. Jegyzetbérlet. Tanácskozás

A HÉT MARGÓJÁRA

FRANKÜGY VAN, DE VÁZSONYI-ÜGY NINCS és nem is lesz. Körülbelül máris megbukott az a taktika, amely a Presse-beli cikk mellékhadszínterére akarta volna átvezényelni a közfigyelmet — a frankügy főtárgyalásáról. „Hazaárulást” emlegetnek . . . Őszintén szólva, nem csodáljuk, hogy Vázsonyit kiáltják ki „hazaárulónak” azok, akik a hamis frankot — mint azt az egyik kurzuslap megiette — valami szent, haragvó, hazafias felháborodás sajtótermékének láttatják. A frankhamisító összeesküvés merészkedik a haza fenségét profanizálni, folyton hazáról és „hazafias akcióról” beszélve. De akik ezt az igazi hazaárulást nem veszik észre és sót se írnak az ellen, hogy a legszeneker szimbólumba, a trikolórba mintegy mentőkötélbe kapaszkodjanak a vádlottak padján . . . riadót vernek Vázsonyi ellen és tovább adják a jelszót: „hazaáruló!” Ha ma egy világhírvéleménynek aranyál is hatalmasabb ölmefedezete áll a mögött a tagadhatatlan igazság mögött, hogy a magyar politikai világ osztatlanul elítéli azt a büncselekményt, amelyet Briand banditizmusnak nevezett: ebben oroszlánszere van a Vázsonyi tollának és szavának, amelyben már a frankbizottság munkája előtt mintegy tázhányószerű erővel tört föl a büntetés megelégzése s tört föl az a követelés, hogy irgalmatlanul föl kell deríteni az összeesküvés minden szálát. Ép Vázsonyi volt az, aki el akarta szigetelni az egész bűnügyet s leeredukálni egyszerűen annak kriminalisztikumára — ez talán mégis hazafiasabb törekvés volt, mint az, amely a „hazafiság” pecsétjét meri ráütni a hamis bankóra. Megtisztítani az egész politikai életet a frankügy ódiomától: ez volt, leegyszerűsítve, Vázsonyi politikája a frankügyben s ha ma a politikának még van frankügye: ez legkevésbé Vázsonyin mulik. Azt szokták mondani, hogy a távollevőnek soha sincs igaza — most még le is hazaárulózzák a távollevőt. Ami nem volt hazaárulás, mikor a frankbizottság kisebbségi jelentésében mondódoit el, most egyszerre hazaárulás lett. Pár hét perspektívájában pedig nem szoktak ennyire

megnöni, eltorzulni vagy felsúlyosodni az események. Roppant fel voltak háborodva az urak az egységes pártton s határozottan stilszerű, hogy felháborodásuk hangszerelője, sőt hangszere: a fajvédő Lendvai István, aki mostanság az egységspárt gyűjőre és nincs saját pártjükbéli szóok, akit olyan áhitattal, bámulattal és lelkesedéssel hallgatnának. Akiknek Vázsonyi hazaáruló, azoknak Lendvai István a konszolidáció Tyrteusa. Gróf Teleki Pál csak most lépett be az egységspártba. Lendvai Istvánnak nem is kell belépni — annyira fajvédő ügyis s a tapsviharból, amely az egységspártton tombol körülötte, míg Vázsonyit lehazaárulózza, példátlanul tisztán bontakozik ki az egész politikai helyzetkép. Okulására talán azoknak is, akik a kormánypártban látják egy új liberalizmus szülőföldjét.

TELEKI NEM MOND LE. Szeged mellől egy óriási kő zuhant le: Teleki Pál nem mond le mandátumáról, melyet — mint emlékezni méltóztatnak, — Bárczy Istvánnal szemben vívott ki számára a kurzus. Gróf Teleki Pál, akiről mostanában sokat „beszélnek”, mint eddig bármikor a frankügy során, nem mond le tehát Szeged mandátumáról. Igazán hamarjában nem is tudjuk, miért mondana le és miért vonulna vissza, hiszen csak most választott magának — pártot s ebbeli választójogának gondos és megfontolt gyakorlását mi sem tanúsítja jobban, mint az a tény, hogy pártjátul véletlenül ép az egységspártot választotta. A választás érdeménél csak annak időpontja figyelemreméltóbb. Gróf Teleki Pál mint tudós sokat foglalkozott az idő szerepével és jelentőségével: a tudós és a gyakorlati politikus ideálisan megtalálták benne egymást, mikor valóságos intuícióval, bámulatos éleslátással felismerte a legalkalmasabb lélektani időpontot a kormánypárthoz való csatlakozáshoz. Azt olvassuk a főtárgyalási tudósításban, hogy mikor a frankügy kipattant, Rába állítólag megkérdezte Windischgrætzlőt, hogy mit szól ehhez Teleki, amire a herceg azt válaszolta volna: „Képzelted.” Mi el sem tudjuk képzelni, hogy mit mondott —, mi mondani valója lehetett volna, hiszen — az ügyhöz semmi köze . . . Ami pedig a politikát illeti, arról elmondta véleményét a kormánypártba való belépésével.

TÁRCA

„Erre vonatkozólag nem nyilatkozom”

Írta: VÁZSONYI JÁNOS

Folyik a nagy per. Az érdeklődés nem esökken egy pillanatra sem, pedig már egy hete, hogy dr. Tőrek Gyéza tanácselnök megnyitotta a tárgyalást. Napról napra újabb részletek tárulnak a publikum elé és mindjobban kiderül, hogy a vádlottak kétharmada nem érdemli meg, hogy fogházor álljon mögötte, de még azt sem, hogy ezen a padon üljön.

Parancsra cselekvő becsületes emberek sora: a térképészeti intézet alkalmazottai. Parancsra cselekedtek, s engedelmessé megmágnak még valaha a háborúban. Ők itt ülnek a vádlottak padján. De hol van az, aki a térképészeti intézetben megindította a munkát? *Hait*s tábornok szerint nem Windischgrætz, nem Nádosy és nem is Teleki volt ez? *Kicsoda?* — *Erre vonatkozólag nem nyilatkozom.* — ez volt a felelet.

„Erről nem nyilatkozom” — milyen gyakran hangzik el ebben e teremben ez a mondat! Miért ez a homály, takar-e valamit és mit takar?

Egy csoportban néhány fiatalember. Hazafiságukra hivatkoznak. Áldozatok. A hercegi titkár, aki mindenről hall, de semmit sem tehet önállóan, vagy akarata sze-

rint. Akarata nincs is, nem lehet, utasítás, parancs irányítja. S a többiek? Az egyik panaszkodik, öccse ez-előtt dolgos, szorgalmas fiú volt, egyszerre elhanyagolta a tanulmányait. A herceg, az országos főkapitány lobognak, mint zászló. Gondolkozhattak-e ezek a fiúk, töprenghetek-e? Nem kellett bízniok abban, hogy így van jól, ahogy cselekszenek? S mégis gondolkodtak, magukba szálltak, végeredményben nem csináltak semmit.

Az első sorban fényes nevek viselői, A fővádlottak. Tulajdonképp az igazi vádlottak. A többi nem számít.

Beteg, botra támaszkodva áll a herceg. Egykor rettenthetetlen oroszánvadász, a háborúban a legendás-hírű tigriszred vezetője. Kalandot keresett mindig, most megtalálta. Igyekszik menteni mindenkit, mindent magára vállal. De szavai mögött sokszor mintha titokzatosság lappangana, S a hallgatóság körében figyel *Zsitvay* Tibor, a parlamenti frankügyvizsgáló-bizottság elnöke. A bizottság három hétig tárgyalta titokban. Részleteit még ma sem tudjuk. S mikor az egyik vádlott erre a bizottságra hivatkozik, a tanácselnök úr leint, hogy *a bizottság iratait nem ismeri*, lehet, hogy nem is fogja megismerni. S a hercegre kerülén ismét a sor, újra felhangzik a már megszokott mndat: „*Erről nem nyilatkozom.*”

Nádosy Imre nyugodtan beszél. „Senkinek se szóltam, csak *Baross* Gábor barátomnak” mondja. Minden ódiomot magára vesz. Önkéntelenül is a „Tosca” melódiaja cseng a filembe. Cavaradossi. A közrend legfőbb öre mellett most közönyösen ül állandóan egy egyszerű fogházor . . .

„*Baross Gábor barátom*” — így aposztrofálja Ná-

EGY RÉGI IRAS szólt meg ma „A Polgár“-ban negyedszázados hallgatás után s „ifjú“ szerzőjének mondanivalói ma ép olyan aktuálisak, ép olyan frissek, ép olyan aznapiak, mint azon a napon, mikor megíródtak. A szerző azóta képviselő lett, pártvezér, város-házi hatalom, Magyarország igazságügyminisztere, vállán azóta: huszonöt év tapasztalatának és jórészt: keserű tapasztalatának terhe, életrajzi adatai közt egy viharos kortörténelem fut keresztül s körülötte megváltozott minden — benne azonban nem változott semmi. Ha nézed a legutolsó cikkét: ugyanaz a szellem veri vissza benne fényjeleit, mint a huszonöt esztendő előtti cikkben... Az évek mulásában is fiatal maradt, mert elválaszthatatlan ma is: fiatalságának ideáljától. Hallatlamul furesa tünemény: egy ember, aki modern és mai marad — bár nem változik huszonöt év óta, egy ember, aki huszonöt év után is, az ideálok, eszmék, pártok, hatalmak, vagyonok és karrierek végtelen vándorútjában is az maradt, aki volt és azért harcolt, amiért huszonöt esztendő előtt harcolt. — Oh! akik annyit beszéltek „igazolásról“ — olvassátok el a huszonöt év előtti Vázsonyi cikkét s aztán mondjátok meg: ki van igazolva?!

RÉGI ÉS „ÚJ“ HAGYOMÁNYOK. *Vagy kurzuszsempont van, vagy jó magyar kultúrpolitika van — a kettő együtt nem megy s még a paktum alkotóművésze, a „Nagy Rókafej“: Klebelsberg Kunó sem találta meg itt a kompromisszumot. A miniszter úr egyszer olyasmit mondott, hogy őt köti elődeinek hagyománya. Valóban, triumfus fogadná, vagy fogadta volna expozéit, ha azokban nagy elődeinek hagyományai elevenednének meg. De a hagyományokhoz való megható ragaszkodás csak igen szerény keretek közt érvényesül, — visszamegy Haller István kultúrpolitikájáig, de nem megy vissza Eötvös, Trefort, Csáky, Wlassics és Berzeviczy kultúrpolitikájáig. Sok reform a kis részletekben, de ókonzervatív ragaszkodás Haller politikájához a nagy vonalakban... Ez a Klebelsberg politikája, amely a numerus clausus alapján áll, bár ellenzi azt... ami körülbelül azt is jelenti, hogy nemesak az Eötvös,*

dosy, állandóan. A vasminiszter fia. Idősb Baross Gábor szobra büszkén áll s tekint végig a téren, ifjabb Baross Gábor itt ül a vádlottak padján.

Két fényes név esendül fel még gyakran a teremben. Telesi Pál gróf és Zadravecz István püspök neve. Ők nincsenek itt. Majd csak a tanuk sorában.

Az esküdtek valamikori helyén ülnek a védők. A védők régi asztalánál a franciák megbizottai. Minden szót gyorsíró jegyezz. Az elnök keményen, de nyugodtan vezet a tárgyalást. Nem volt ideges eddig, pedig egy világ szemé figyel erre a teremre.

A közönség nem fog egy napra sem. Érdekes és különös ez a publikum. Feltűnő sok a hölgy. A szünetben, a folyósón szinte azt hinné az ember, hogy főpróbán van, úgy kritizálják a vádlottakat, mint egy bemutatód előadás szereplőit.

A ruhatár s a buffet fellendült. Valakinek hát mégis haszna volt a frankhamisításból.

Külföldi újságírók, a javarésze egy szót sem tud magyarul, feszülten figyelnek. Vajjon mire? Pesti hírlapírók, rajznak fel s alá. Fényképészek, rajzolók, naponta új áldozatokat aratnak.

Jövő héten egy másik hamisítási per is megkezdődik. Ez csak magyar milliósokról szól. Lehet, hogy itt is furesa momentumok fognak kiderülni, valószerűbb, hogy csak egyszerű pénzhamisítás esete forog fenn. Ha ezt külföldön váltották volna be jó valutára és nem itthon próbálták volna elhelyezni, talán még ők is hivatkozhattak volna hazafias érzésre. De ez csak üzlet akart lenni. A frankhamisításról kiderült, hogy nem az. Hogy mi volt? Hadd legyen stilszerű a felelet: „Erre vonatkozólag nem nyilatkozom“.

Trefort, Csáky, Wlassics, Berzeviczy politikájával szemben ragaszkodik a Halleréhoz, hanem még a — saját politikájával szemben is. Sok feltételet mondta el Klebelsberg egy messzelektől, érélyes magyar kultúrpolitika érvényesülésének, de egyet elfelejtett — a jó kultuszminisztert.

BUKOVSZKY VIKTOR MEGHALT s vele az új városházának egy régi, erős oszlopa dőlt ki. Oszlop volt — és mikor a sziklák is nádszállként inogtak a kurzus forgószelében, ő megállt a helyén, nem paktált: sem az új hatalmakkal és még kevésbé lelkiismeretével. — maradt, aki volt, nem bánt meg semmit, mert nem is volt megbánnivalója, eltitkolnivalója, túlharsognivalója és túlkialtoznivalója semmi. Maradt a régi, csöndes ember az új emberek izzó rohamában is — dolgozott, mint addig, feltűnés nélkül... de alaposan és eredményesen, ahogy dolgozott a békében és dolgozott a világháborúban. Akkor a háborús Budapest mechanizmusának kerekeit jóformán ő forgatja, előbb a katonai ügyosztályban, melynek háborúbéli jelentőségét fölösleges kiemelni, azután a népjóléti adminisztráció élén s ebbeli munkájáról a „Népjóléti Központ“-tal kapcsolatban — talán meg fogják állapítani egyszer (mikor igazságot szolgáltatnak minden érdemnek), hogy fordulópontot jelent a magyar fővárosi szociális munkájában. Ideális ember volt és ideális tisztviselő és most kiderült egy olyan korszakban, amikor olyan nagy szükség lett volna még rá.

Párhuzam

Irta: Színi Gyula

Még néhány évvel ezelőt Spengler megjósolta a „Napnyugat bukását“ és Anatole France a kultúra olyan válságától tartott, amelyet az emberiség csak a római birodalom bukása után ért meg, amikor a keresztény kultúra ütötte föl fejét. France a kommunizmusban látta ezt a világot felforgató jövő France a kommunizmusban látta a világot felforgató jövő hitet.

Ma egy másik párhuzam kínálkozik. Száz évvel ezelőtt, a napoleoni idők lezáródása után volt olyan helyzetben Európa, mint most. A napoleoni világháború után az emberiség békére vágyott és dívatba jött a csöndes, otthon ülő nyárspolgár. A biedermeier-kor kezdődött, mintegy százévvvel ezelőtt. Az irodalomban pedig a romantizmus kora, amelyet Hugo Viktor föllépése indított meg ép most száz évvel ezelőtt, pontosan 1826-ban. A nyárspolgári vagy romantikus kor csakugyan sokban hasonlít a mairra.

A konzervatívizmus bizonyos fokú megerősödése ma is tapasztalható nemesak nálunk, hanem Olaszországban, Spanyolországban, Angliában és általában oly országokban, ahol még a királyság intézménye virágzik. A biedermeier vagy romantikus korszakot nemesak a konzervatívizmus kiépítése jellemzi, hanem az is, hogy hatalmas szabadság-áramlatok próbálták megtörni a reakció hatalmát. Akkor született meg a szabad sajtó és az előfizetési napilap, amely maholnap szintén százéves intézmény. Akkor született meg a szocializmus, nemesak Marx könyvében, hanem Louis Blanc „nemzeti műhelyei“-ben. És még a harmadikféle hasonlatosság is megvan a biedermeier kora volt: a vasút, a gőzhajó, a gázvilágítás és a villamosság voltak annak a kornak világot alkotó találmányai.

A párhuzamot tehát egész szépen meg lehet csinálni. Természetesen minden párhuzam csak addig szép, amíg a végletekig nem visszük. Érdemes tehát visszalapozni a száz év előtti történelemre, hogy megértsük a mai idők szellemét, de már jóslani nem lehet. Mert hogy ma is pontosan úgy fog-e minden kialakulni, mint száz évvel ezelőtt, az nagyon valószínűtlen. Ma mások a történelmet alkotó tényezők és az ellentétek is nagyobbak, élesebbek, mint száz évvel ezelőtt.

Zsidóság, liberalizmus, demokrácia

Irta: SZÁSZ ZOLTÁN

A zsidóság dicsőségének egyik alkatrésze az a tévedés, hogy a zsidó szükségyszerűleg, zsidóságának egyszerű folyományaként haladószelemű, liberális gondolkozású és demokratikus érzelmű. Dicsőség ez, de egyben tévedés is. Dicsőség: mert fényt vet egy emberesoporra az a közfelfogás, hogy tagjai természetyszerűleg, éppen azért, mert ehhez a csoporthoz tartoznak, mintegy születési örökségként nyerték az emberi együttérzés ápolásának kultuszát s életcéljuknak tekintik a szabadságtörökvéseket és a népuralomért való hevülést. Arra vall ez, hogy azok az alapvető elvek, amelyekben a zsidóság erkölcsi rendszere és érzelmi élete kristályosodik, egyben az emberiség felémelkedésének irányát jelző gondolatok is. Aminthogy ez így is van. A zsidóság lényege ugyanis nem holmi vérbeli leszármazással, nemzedékről-nemzedékre szálló testi és lelki rassz-sajátság, nemis a Tóra és a talmud bonyolódott parancs- és tilalom-szövedéke, hanem egy szellemi örökség, egy mondat, melyet Hillel, Jézus kortársa és tanítómestere ekképen emelt ki és helyezett megfelelő jelentőségű fogalmazati piedesztálra. Ezt mondta Hillel: „A zsidó vallás lényege: szeresd felebarátodat, mint önmagadat, minden más csak kommentár”. Ez a „minden más kommentár” itt a fontos. Azt jelenti ez, hogy rassz, rituále, nyelv, egyszóval: mindaz, ami másvérűségűektől, másvallásúaktól, vagy másnyelvűektől elválaszt, az mellékes. Lényeges csak az emberi szolidaritás nagy törvénye.

De tévedés is, fájdalom, az a zsidókat annyira megtisztelő feltevés, hogy a zsidó szükségyszerűleg, zsidóvoltánál fogva liberális és demokrata, mert valóban minden zsidó, kivétel nélkül, nem az. Vannak reakciós, haladás-ellenes, antidemokrata és antiszemita zsidók is. Azt a nagyjában felállítható tételt, hogy a zsidók haladószeleműek, ez nem dönti meg ugyan, de egyáltalában nem old fel az alól a köteleesség alól, hogy a zsidóság keretén belül is küzdjenek a haladószeleműek és demokratikus érzelműek ezekért az ideálokért.

Különösen reakciós időkben jelentkeznek a zsidóság körében olyan hajlamok, melyek visszaesésnek akarják a zsidóság másfél-század óta folyó asszimilációsát, belekapcsolódását a nem-zsidó kultúremberiség életébe s ennek megnyilatkozásaként bizonyos közönyt igyekeznek ébreszteni a mai emberiségnek a demokráciáért vívott nagy harca iránt. A reakció minden államban a zsidót idegennek minősíti, akit megtűr, olykor kiváltsággal is, de elvárja tőle, hogy az uralkodó réteg harcában az elnyomottakkal szemben közönyös legyen, vagy még inkább az uralkodó rétegnek legyen engedelmes segítőtársa. És sajátságos módon a reakció felébreszt ilyen tendenciákat a zsidóságban is.

Vázsonyi Vilmos a zsidóságot idegenbélyegző, a politikai életből kitessékelt s itt a zsidó felekezeti-séget tehertétellel minősítő reakciós felfogásra program-elvével emelhető pregnáns-sággal adott feleletet a következő szavakban: „Én zsidó a templomban vagyok, mindenütt máshol magyar állampolgár”. Fájdalom azonban, nem minden zsidó teszi ezt az elvet magáévá. S mindazok, akik nem helyezkednek arra az álláspontra, hogy a zsidóság lelki magánügy, melynek rituálisan lehet a templomban áldozni, kiut azonban csak az általános emberi szolidaritás ápolásával, ami különben, mint már jeleztem, az igazi zsidó szellem érvényesítése, már reakciósak s tápot is adnak a zsidóellenes reakció üzeméhez. Ezt teszi pedig az a kormánytanácsos is, aki azt tartja, hogy zsidóhoz nem illő a magyar nép önfelszabadító harcában résztvenni, az az opportunist zsidó, aki a numerus clausus-t fenntartó kormányt támogatva, radikálisoknak és felforgatóknak nevezi azokat a zsidókat, kik ebbe nem tudnak belenyugodni.

Mihelyt a zsidóság egyes csoportjai, vagy az egyes zsidó magát zsidóvoltánál fogva nem tartja hivatottnak a közéleti küzdelemben résztvenni, vagy legfeljebb a csendes kormánypártiság szerepét meri vállalni: rögtön igazolja az antiszemita vádját, hogy a zsidóság idegen test a nemzet testében. A liberális, demokratikus zsidóságnak ép ezért szembe kell szállnia ezzel a felfogással, s arra az álláspontra kell helyezkedniök amit Vázsonyi jelölt meg s mely a zsidó tudatot teljesen a templomi tartózkodás idejére utalja... Hogy aztán valaki, függetlenül attól, hogy zsidó, konzervatív, antidemokratikus szellemű, sőt kormánypárti, az szintén lehetséges; mindenesetre azonban jó s használ a zsidóságnak, ha ebbeli meggyőződését társadalmi helyzetével vagy politikai nézeteivel igazolja s nem azzal igyekszik mentegetni, hogy zsidóvoltából folyó köteleességnek deklarálja.

Ötletek

Irta: PALÁGYI LAJOS

Megváltás

*Világot vált meg. Ne kövesd,
Ereje nincs rá. Alma szép, de kétes.
Ha lelsz jelest, csak őt szeresd,
Ki bukott népet újra nemzeté tesz.
Csak ez a megváltás igaz.
Az emberfajnak új szent műve készül
És minden népnek jut vigasz,
Hogy van megváltás földi süllyedésből.*

Rend

*Nagy járadtsággal, vassal, vérrel,
Hiszed, rendet teremtesz.
Pedig könnyebben érhetéd el:
Hadd munkád! pusztulj! s rend lesz.*

Marlitt világhírű regénye filmen!

Mozgókép-Otthon, Uránia

Marlitt világhírű regénye filmen!

A vénkisasszony titka

Fox-attrakció 8 felvonásban — Ezenkívül:

a Mozgókép-Otthonban:

az Urániában:

Aranyrablók

Fox-kalandorkép 7 felvonásban

Legrosszabb asszony

Lewis Stone és Mary Astor filmje 7 felvonásban

TORZTÜKÖR

Igy csinálná Zsitvay Leó? . . .

A franktárgyalás olvasása közben elaludtam és arról álmodtam, hogy boldogult Zsitvay Leó elnököl a Markó uccában...

Zsitvay: Vádolt, álljon elő! Mi volt az ön föladata a pénzhamisítás körül?

Nadosy: Mindent tussolni.

Zsitvay: Tussolni? Hiszen tussolók a Térképészeti Intézetben dolgozó szakemberek voltak!...

Nadosy: Úgy értem, kérem, hogy mindent elkenni.

Zsitvay: Szóval: a bűnt palástolni, mint ez egy országos főkapitányhoz illik, ugyebár?... Mi volt az első gondolata, mikor megtudta, hogy a hamis frankok elkészültek?

Nadosy: Útlevelet szerezni a pénz forgalombahozóknak.

Zsitvay: Úgy okoskodott, nemde, hogy ha már a pénz hamis, legyen az útlevél is az. Értem. Így tanulta ezt ön a büntetőjogban, az egyetemen és az igazságügyminisztériumban... ugyebár?

Nadosy: Kérem, ez egy hazafiás akció volt...

Zsitvay: Bizza a hazafiást a hősi halottakra és a hősi dolgozókra. (*Windischgrätzhez.*) Vádolt, keljen föl! Kire vagy kire hivatkozott ön akkor,

amikor hamis pénz gyártására beszélte rá ezeket a szerencsétlen embereket?

Windischgrätz: Erre nem felelek.

Zsitvay: Figyelmeztetem, hogy mások felelni fognak erre a kérdésre, tehát csak árt magának, ha megtagadja a feleletet. Mi szüksége volt önnek a hamis pénzre?

Windischgrätz: Hazafiás propagandát akartam csinálni az elszakított Felvidéken.

Zsitvay: Tudom, ez már önöknél eszládi hagyomány... És a bűntársaitól persze „absolute Unterwerfung“-ot követelt...

Windischgrätz: Hazafiságból vállalkoztak. Százpercentes hazafi volt valamennyi.

Zsitvay: Nono, tudtommal egyesek negyven percentre dolgoztak. Mennyi kára van önnek a pénzhamisításból?

Windischgrätz: Kilenc milliárdomba került.

Zsitvay: Lássa, az ön helyében én ezt a kilenc milliárdot fordítottam volna jó pénzben hazafiás célra. (*Kurtzhoz.*) Vádolt, keljen föl! Gerő azt mondja, hogy felsőbb parancsra eszelekedett, mikor hozzáfogott a hamispénzgyártáshoz. Mit szól hozzá?

Kurtz: Kérem, én csak úgy beszéltem vele a dologról.

Zsitvay: Igen, a hivatalában. Úgy látzik, önöknél a Térképészeti Intézetben hamispénzgyártásról beszélnek, ha unatkoznak, és nem az időjárásról. Mondja csak, előfordult, hogy egyszer gyilkos-

ságról is beszéltek, teszem azt: a Kodelka feldarabolásáról?...

Kurtz: Ha jól emlékszem... egyszer... igen...

Zsitvay: Na lássa, és Gerő mégse darabolt föl senkit, pedig ugy-e, erről is beszéltek. Csak ezt akartam. Leülhet. (*Körülnéz.*) Következő vádlott?... (*Az iratokba tekint:*) Zadravetz...

Függősz: Tévedés, kérem, Zadravetz tanunak van beidézve.

Zsitvay: Csak tanu?... No nem baj. Zadravetz sokat ad a címre. Majd előléptetem...

(*És így tovább.*)

Molnár Jenő

Klébi, a csapkodó

Mikor Fábrián Béla szóváltette a parlamentben, hogy nénelv iskolában felekezettel-ellenes izgatás folyik, Klebelsberg miniszter dühösen csapkodta az asztalt. Csak tán nem ez volt az az asztal, amely körül azért kergette Tisza István a kis Kúnót, mert az ő idejében nem akart a parlamentben asztalt csapkodni?...

Egy kis külpolitika

— Mit szólsz a *lengyel* válsághoz?
— Mit szóljak?... Eleget fáj tőle a Vígsház feje.

Egy kérdés

amit nem tett fel Törek

— Mondja kérem, ki nem tudott még róla, hogy benne van?

Lengyel meséi

Nagy, látványos operett, szabadon
Offenbach Jakab után

SZEREPLŐK:

Antónia . . . }
Terezina . . . } *Fedák Zsazsa*
Seybold . . . }

Az író . . . *Lengyel Menyhért*
A kar (ének):

Pipafüst, kavarog a füst,
Pipafüst, kavarog a füst...

Lengyel (ének):

Első szerelmem, Antónia...

(*Változás.*)

Antónia (ének):

A lilium az én virágom,
Egyedül az enyém,
Azt ne szeresse senki, senki,
Azt ne csókolja senki, senki,
Csak én, csak én, csak én.

Lengyel (közbeszól): És én...

Antónia (jóságon): És te...

Lengyel: Énekelj százszor, sőt kétszázszor, ha kell. Angyal vagy, Antónia.

Antónia: De hát hány évig légyek még Antónia? Már kiesit únom azt az angol tisztet, unom a Pirikét, a falut, meg a Ritzet.

Lengyel: Hát mit akarsz?

Antónia: Terezina akarok lenni.
(*Énekel:*)

Terezina, Terezina, Terezina
Oly szép vagy és csodás...

(*Változás.*)

Terezina (a zokogó Lengyel fejét simogatja): Kell ez a kis kiruccanás, Menyuskám. Egy kis operett! Hadd lássák, hogy van még itt és itt és itt. (*A keblére, a combjára és a nyakára üt.*) Na ne félj! Nem csinálom sokáig. Írj nekem egy új darabot... Tudod, egy olyan férfias asszonyt írj nekem, egy stramm, üzletasszonyt, egy önállót. Aki egyedül áll az életben, de nem hagyja el magát, hanem megmutatja, hogy az emancipáció nem a cigarettázásban, az autövetésben, az eton-frizurában van, azt a bakkomfitty-a-májját! Egy olyan tájtn, Zsaszás asszony...

Lengyel (lelkesen): Igen, igen!

(*A kar a Terezina fináléját énekl, a nézőtér elcsötétül. Mire világos lesz, a Vígsházban vagyunk.*)

Seybold Vilma (most érkezik Párizsból): Csak hogy megérkeztem. A férjem olyan sokáig aadt, hogy már azt hittem, sohasem lehet felébredni. Fránya egy gyerek az a Szenes ember. (*Megvacsizik, szivarra gyújt, fölteszi a pápaszemét, leül.*) Na, ez nem tartott sokáig

Húsz perc alatt így fix und fertig lettem. Gyerünk hát azzal a darabbal!

Lengyel: Parancsolj, kérlek. Itt van ez a Kertész-Mathé-Pista. Ez el fogja csavarni a fejedet és ki fogja tőled esalni a selyemgyártás titkait.

Seybold: És én hagyom!

Lengyel: Te hagyod, aranyom.

Seybold: Miért hagyom? Hiszen én egy okos, rafinált, férfias nő vagyok. Hagyjam, hogy egy ilyen selyemkereskedelmi flú, egy ilyen?...

Lengyel: Te csak hagyd, szívem, a végén nagyon jó lesz.

Seybold: De amíg a végére jutunk?

Lengyel: Addig neked lesz nagyon jó.

Seybold: Hát akkor addig leülök a zongorához és elénekelek egy Long-fellow-verset.

Lengyel: Énekelj, fiaeskm!

Seybold: És mannequineket öltöztetek.

Lengyel: Öltöztess, kis bogaram, ahogy csak jól esik.

Seybold: És aztán ki vesz el feleségül?

Lengyel: A Hegedüs. Az egy „nobel” ember.

Seybold: És a selyemfi?...

Lengyel: Ne törődj vele!

(*A színpatak mögött halk kórus:*)

Pipafüst, kavarog a füst.

Pipafüst, kavarog a füst.

Függöny.

(b. l.)

Májusi búcsú a keleti pályaudvarnál

Irta: KRÚDY GYULA

Miért nem jár a pesti hírlapíró olykor búcsúra, hogy ezen búcsúk leírásával tanulságos olvasmányt szolgálhatna olvasóinak?

Igaz, hogy magam is véletlenül keveredtem a pesti búcsújárók közé (egy másik, de profán búcsúról, a királydíjas löversenyéről jövet), hideg, májusi estén, amikor az ember okvetlenül arra gondol, hogy valami óraszerkezeti hibának kell lenni az időjárásban; az eső komorkodva kopogott, mintha koporsószegeket verdesne az alig kinyílt tavaszba, nyugat felé, Buda felé az ég viharosan lángvörös, fedél alá igyekszik a lenge, vasárnapj járókelő, oldalba döfi rossz gébjét a komfortáblis, a rendőr a keresztútnál háborús hangon ordít a sofőrökre: — és íme, a pályaudvar érkezési oldalán csak nyomakodik kifelé egy nagy csoport fedetlenfejű ember és sorakozva megindul a város felé, csendesen, békességesen, áhíatosan, gyertyával a kezében, amely gyertyát én nyomban felismertem, hogy az Neszedától való, vagy nem tudom, hogy hívják a gyertyaöntőt mostanában Máriabesnyőn. Alljunk be a sorba, mondom magamban.

Lehetek talán kétezren is, de mindenesetre többen, mint azok az imént látott divatnők és divatfiak, akik a jellemzetes nevű Naplopó futását végignézték. Istenem, milyen más világba keveredtem a combig érő női szoknyák, hivalkodva mutogatott sovány lábszárak, frissen vasalt cilinderkalapok, a kifestett arcok társaságából, a mételyes zöld gyepről az áhitatba borult pesti aszfaltra, amelyen most halk, alázatos, szinte sekrestyés-léptekkel mendegél egy nagy csoport, egyszerűen, de uras tempóval öltözött férfiú, aki egyik kezében a kalapját viszi, a másikban a gyertyát, amelyet talán éppen Beliczay, a pesti gyertyaöntő szállított a besnyői búcsúra! Hát igen, itt voltam a pesti búcsúsok társaságában, — nem pedig ama régi vidéki paraszt-búcsúkon, ahol mezítelű, göthős, egyszerű, földhözragadt emberek gurulnak göröngyök módjára az országutakon, valamely csodatevő hely felé, ahol majd otthagyhathnák a szegénységüket és a mankójukat. Amint gyarló, csalékony szememmel megnézegettem a mellettem járó férfiakat: voltak közöttük hivatalnokok és vasárnapias iparosok, tanítók és kereskedők, köztisztviselők és állásnélküliek, de nem hiányoztak a sokaságok ügyvédjei sem. Valamivel önérzetesebbek voltak azok, akik a menet élén haladhattak, ahol izmos cserkészfiúk májusi virágokból font keresztjelvényt vittek, mert éppen a menet élén haladóknak kellett a többiek testiépségére vigyázniok a vasminiszter bátorságtól dagadó szobra körül. Láthatólag meg voltak elégedve a napi kötelességteljesítésükkel a templomi zászlók erős hordozói, de bizonyos megnyugvás, szelídség, simultság mutatkozott mindenkinek az arcán, aki résztvehetett a menetben.

Középkor, gondolom először magamban, de nyomban megváltoztatom nézetemet: 1926 rémséges májusa, amely május megelőz egy szörnyűséges, pangó, munkanélküli, keresetlehetetlen pesti nyarat. Amikor majd mindenki elmenekül a városból, aki ezt megteheti, a szegénység egymagában ödög az uccákon és még csak a fogát sem csikorgathatja, mert nincs

kire irigykednie. Ezek a májusi búcsúsok, akik a résztjósó nyugati égboltozat irányába elindulnak a központi állomásra: — azt jelentik, hogy a főváros középkorias, eddig nem ismert nyomorúságoknak néz elébe. Ezek az ünnepi öltözetű polgárok nem mindnyájan azzal a gondolattal kapaszkodtak fel a reggeli vonatra, hogy majd búcsújárás ürügizálás alatt, távol Pesttől, besnyői lombok alatt, kávébarnaruhás szerzetesek ikertornyai alatt, alig érintett, zöld mezőségeken, mindenféle jókedvet felülmúló pirosteritékes, búcsújáró kocsmahelyeken vidám, gondtalan vasárnapot szereznek maguknak. A politizálás is kiment már a divatból, amely politizálást némelyek kapcsolatba hoztak a búcsújárásokkal. Ezeket a májusi búcsúsokat csoportba gyűjté vala Magyarország mostani helyzete, amikor a lelkekben már kiégett az ördög által szított lángpiros, gyűlölködő pokoltűz is és nem maradt más, mint a kétségbeesés fekete éjszakája, amelyet többé nem világíthat meg földi ígélet... Valahonnan, nagyon messziről, nagyon megbízható helyről, végtelenül szavahihető szájból kell jönni annak az égi sugárnak, amely a búcsújárók lelkeit megint megtanítja hinni, kígyómarásos szívüket reménykedni. Csoda segíthet és ezért keressük fel azokat a helyeket, ahol már a régebbi időkben is bizonyos csodák történtek, mert pesti otthonunkban legfeljebb Schwartz Vilmos ügyvéd úr árverési hirdeménye várakozik ránk.

Családi butor, 1926

Irta: SOMLYÓ ZOLTÁN

*Aki szerezte tiszt szorgalommal:
egy néhai szelid orvosudor.
A hitelezőké lesz ma e régi
politúros szép családi butor.*

*A nagy kredenc; fönt két galamb faragva,
galamb, galamb, ami békét jelent...
...S egy öregúr arany Blondel-keretben:
jó nagyapó a falon, odafent...*

*Oh, e kredenc, hogyha beszélni tudna!
De szép is volt... sok régi-régi zsúr...
Mig összebújt faragott oldalánál
az ifjú lányka meg az ifjú úr...*

*S a zongora!... Fekete Bűsendő-fer...
Ugy áll, mint hogyha sose menne el...
Egy vastag úr a billentyűre csap most
S a zongora mély sikollyal felel...*

*S a díszes, öblös nagy üveges vitrin:
szent régiség, értékes ó-barokk.
Szédülten áll a zajongó tömegben
s már fogja is egy kegyetlen marok...*

*Meghajlanak s még egyszer végignézik
a régi szoba kedves, hű falát.
S elindulnak... A fényük egyet reszket...
Magára maradt a fosztott család...*

*Igy marsol el tompa, setét ütemre
a régi-régi-régi regiment.
S mintha egy könnyet ejtene szeliden
jó nagyapó a falon, odafent...*

BUDAPEST

Az üzemi ellenőrzés kérdése

Irta: MAGYAR MIKLÓS

Budapest székesfőváros törvényhatósági bizottsága szerdai közgyűlésén a késő éjszakai órákba belenyúló tanácskozáson tárgyalta meg az üzemgazdasági bizottság megalakulásának tervezését és állást foglalt a belügyminiszternek leiratban foglalt ama kívánságával szemben, melyben a miniszter részt kér magának az üzemi ellenőrzéséből. Ennek a kívánságnak teljesítése, mint precedens, súlyos rést ütött volna a főváros autonómiáján. Történt volna ez ugyanekkor, amikor az egész világlélegzetét visszafojtva, figyelte a világtörténelem legnagyobb sztrájkjának fejleményeit, melynek világpolitikai jelentőségű megszűnését éppen abban a pillanatban jelentette a föld népeinek a rádió, amikor mi erőnk teljes megfeszítésével védekeztünk egy új jogfosztó kísérlet ellen. Bizony egy pillanatra amikor ez ott a közgyűlési teremben eszünkbe ötlött, megint az a letargia ömlött el rajtunk, melyet mindig érzünk, ha tudatára ébredünk annak, hogy tulajdonképpen milyen kicsinyes dolgokért kell harcainkat megvívni.

Mert az bizonyos, hogy a *mostani belügyminiszternek* még akkor sem engednénk beleszólást a főváros ügyeibe, ha ez történetesen nem jelentene sérelmet a főváros autonómiája tekintetében. Nem engednénk azért, mert a belügyminiszter bebizonyította, hogy a *saját*, szűkebb értelemben vett reszortjának keretén belül sem tud rendet tartani. Ettől eltekintve azonban minden miniszteri beavatkozással szemben *elvi* ellenszenvvel viseltetünk, miután a tapasztalat szerint az ilyen beavatkozások shasem siettették, hanem mindig megnehezítették az ügyvitelt.

Hiszen a miniszternek a jelenlegi állapotban is van egyenmény joga, amelyet mi túlzottnak tartunk. Joga van a közgyűlés és tanács határozatait felfüggeszteni, vagy megsemmisíteni. Hozzá lehet felebbezést bejelenteni a tanács és közgyűlés határozatai ellen. Arra, hogy ez a jog mit jelent a főváros ügyeinek gyors elintézése szempontjából, erre nézve a sok közül csak egy jellemző példát hozunk fel. Az *autotaxi*-rendszámokat a közlekedési bizottság kiadta a bérkocsisoknak. A rendszámokért folyamodó érdekképviseletek közül a katonatisztek csoportja és a MARTA megfélebbzték a határozatot a belügyminiszterhez. Azóta az ügy alszik, aludni fog mindaddig, amíg ezt a miniszter józnak látja és a *főváros közönsége talán hónapokig várhat* a közlekedés oly nagyön óhajtott megjavulására.

Az *üzemellenőrzés* kérdésének megoldásánál győznie kellett egy kézenfekvő igazságnak. A kormány csak passzív részt kíván az üzemek vezetéséből. Az aktív vezetés feladata minden felelősségével a főváros tanácsára és közgyűlésére hárul, a miniszter csak kritizálhat. *Milyen jogon kér magának beleszólást a miniszter olyan dologba, melyért nem felelős és melyet előbbre vinni nem tud?*

Van a kérdésnek egy másik oldala is. A törvényhatósági bizottságnak van már vagy két tucat albizottsága. Minek ezt az amugyis egészségtelenül magas számot még fokozni? Vagy talán akad valaki, akinek az a véleménye, hogy a decentralizációnak ez a túltengése egyszerűbbé és áttekinthetőbbé teszi az ügyvitelt? Miért nem akarják megérteni azok, akiket illet, hogy *nem bizottságokra van szükség a meglévő bajok orvoslásánál, hanem előrelátó, nagy koncepciójú kormányzati programra, komoly közgazdasági elgondolásokra, hozzáértésre*, szóval: nem sok tagú bizottságokra, hanem egy fejre, melynek átfogó elméje belelát az adminisztráció minden fázisába, valakire, akinek a bajok orvoslásához megvan a kellő *hozzáértése, bátorsága és függetlensége*,

aki véget vet annak a kapkodásnak, tétovázásnak, iránytalanságnak, mely ha nem jellemezné a főváros vezetését, nem volna szükség megvitatni az üzemellenőrző bizottság megalakításának módozatait.

Nem először mutatunk rá a főváros bajainak megvitatásánál e bajok legfőbb kútforrására: *a kellő vezetés hiányára*. Ezért kell megtalálnunk, ha sok keserves tapasztalat árán is, a kibontakozásnak azt az útját, mely megadja majd a kérdés *személyi* megoldásának lehetőségét is. Hiszen ha ez megvan, a bajok orvoslásának technikai keresztülvitele már nem is olyan nagy probléma. Nem kell itt *új Messiásnak*, holmi csodatevőnek jönnie, csak *tisztalátású és tisztalaggyú embernek, aki meglátja mindazt, ami a körülöttünk levő államok fővárosaiban jó, vagy rossz*. Mert ami körülöttünk jó, az nálunk sem lehet rossz és ami a szomszédállamokban hibás volt, az nálunk sem vezethet jóra. A gazdasági életnek szigorú törvényei vannak és ezek a törvények helyenként módosulhatnak és alakulhatnak, de *az alapigazságuk mindenütt egyforma*.

Ne kísérletezzünk tehát fogyatékos eszközeinkkel és csökkent erőnkkel oly kérdések megoldásánál ott, ahol *kész* eredményekből meríthetünk tanulságot anélkül, hogy ezért túlmagas tandíjat kellene fizetnünk. Helyezkedjünk végre reális alapra, *legyen szerves üzemi és pénzügyi programunk*, amitől nem térünk el mindenféle befolyásra. Induljunk ki abból a felfogásból, hogy *az egész főváros nem más, mint egy nagy üzem, melynek virágzása a megfelelő vezetéstől függ*. Minden más vezetésnek, mint szigorúan gazdasági alapon nyugvónak, csak bukás lehet a vége. Gondoljunk arra, milyen, talán erőnket felülmuló vállalkozásokba mentünk bele a körülmények kényszerítő hatása alatt és ezzel kapcsolatban ne tévesszük szem elől, hogyha ezekkel a terhekkel a vállunkon kudarcot vallunk, akkor ennek nem egy vezetőség, egy vezető, egy rendszer, hanem *Budapest bukása* lesz a következménye.

Bukovszky Viktor halálára

(Levél a szerkesztőhöz)

Igen tisztelt Szerkesztő Úr! Bizonyára megemlékezik A POLGAR a minap elhunyt Bukovszky Viktor fővárosi tanácsnokról, arról az emberszerető emberről, aki mindig híven teljesítette kötelességét, s akit a főváros közönsége éppen most veszít el, amikor a megértést, a szeretetet hirdető, dolgozó főtisztviselőkre oly nagy szükség van. Ehez a megemlékezéshez kívánok néhány adattal szolgálni.

Szegény, sokgyermekes falusi jegyzőnek volt a fia a megboldogult. Középiskoláit úgy végezte el egy felvidéki városban, hogy apjának egy gazdag volt iskolatársa vette magához ingyenes eltartásra. Ez a jószívű ember zsidó volt s a gyermek-Bukovszky a péntekesti istentiszteletre mindig elkísérte őt az imaházig, s vitte neki bársonyzaeszkóban az imakönyvet. Ezért, mint ő maga beszélte, iskolatársai őt zsidónak „csúfolták”.

Az, hogy szűkös anyagi viszonyok között nőtt fel és mások jószívűségére volt utalva, meglátszott rajta élete végéig: a szegényekkel érzett, esupa szív volt. Mikor a közjótékonyági ügyosztályt vezette, nem volt olyan hozzáfutóló, arra érdemes szegény, akinek a demokrata éra alatt olyan kitünően megszervezett, de a kurzus által halálraírtelt *Népjótéti Központ* útján ruhát, élelmet, vagy pénzbeli segílyt ne juttatott volna.

Mint jegyző, éveken át volt a jogügyi bizottság, az igazoló és központi választmányok előadója. *Ipari Indexe*, ez a kitünő munkája, amelyet évtizedek alatt gyűjtött adatai és tapasztalatai alapján, írt meg, a háború előtt páratlan kere-

settségű szakkönyv volt. Anyakönyvi, ipari és rendészeti jogi kérdésekben a főváros legavatottabb tisztviselője volt.

Mint tanácsnok, a katonai- és illetőségi ügyosztályt vezette és itt érte őt a proletárdiktatura kikiáltása, amikor is a IX. kerületi anyakönyvi hivatalba tették ki vezetőnek. Ebben a hivatalban voltam olyan szerencsés, hogy vele, nehéz körülmények között, együtt működhettem, mint anyakönyvvezető-helyettese és itt ismertem meg őt igazán. Az a kollégialis szeretet a beosztottakkal szemben és az a példa, amit ő mutatott nekünk, nem maradt hatás nélkül. Mikor egy-egy, szinte végrehajthatatlan és egymáskor ellentmondó „népbiztosi” rendelet miatt zugolódtunk, ilyen szavakkal csillapított minket: „Hallgassunk, flúk, nem tart ez sokáig”. Olyan főnök volt, aki nemesak dolgoztatni, de dolgozni is tudott. Az akkori lehetetlen viszonyok és terror mellett az ő bölcsesége és higgadtsága sokszor végzetesnek induló helyzetekből rántotta ki a hivatalt. Revolverrel bejövő és lelövésével fenyegető terroristát egy-két perc alatt „kezes bárányá” szelidített s a legkorlátoltabb emberrel is el tudta hitetni, hogy okos ember a be kell látnia, hogy nem tehetjük meg azt, amit kíván.

De jó szíve, különösen a kurzus virágjában, az üldözések megindulásakor mutatkozott a maga nemességében. Igaz, *maga is szálka volt a kurzisták szemében, mert szabadkőműves volt* s meg is próbálták az 1920-as tisztújításon kihagyni, de ez az akkor csekély számban bejutott *demokraták és a keresztény-pártiak jobb belátásra jutott töredékének összefogásán* meg hiúsult ez. *Gerinces ember volt*, nem mentegette magát szabadkőműves volta miatt, nem magyarzkodott, kényszerre és más akkor oly divatos okokra nem hivatkozott s nem adta fel elveit, mint olyan sokan mások, hitvány koncért nem tolt a kurzus szekérét, ő a régi maradt. — „Soha semmi olyat nem tettem, ami haza-, társadalom- vagy vallásellenes lett volna, nincs okom magamat mentegetni azért, mert szabadkőműves voltam” — szokta mondani. És most elment, éppen most, amikor ninél több ilyen Bukovszky Viktorhoz hasonló polgárra volna szüksége a hazának. Igaz tisztelettel és szeretettel vették őt körül a főváros tisztviselői s bizonyára sokan lesznek közöttük, akik őt velem együtt megkönyezik.

De most látom, Szerkesztő Úr, midőn azt néztem, hogy kinek is küldjem el ezt a levelet, a *Vezér* nagy neve mellett meghúzódni szerényen Szerkesztő Úrét, hogy nem is kellett volna ezt megírnom, mert Szerkesztő Úr, akit a kurzus jog és igazság ellenére kiüldözött abból a *Népjóléti Központból*, amelynek megszervezése és mintaszerűvé tétele az Ön nevéhez fűződik, szintén városi tisztviselő volt, s így bizonyára jól ismerte őt. De talán mégsem volt felesleges, ha a nemesszívű Bukovszky emlékezetének mécsesébe én is viszek egy olajsejpet, hisz olyan kevesen vannak ő hozzá hasonlók.

Szerkesztő Úrnak igaz tisztelője:

Lakits Elemér*
nyug. f. tanácsjegyző

A világ a különködést nagy dolgokban lángelmék nézi, kis dolgokban bolondságnak. Bulwer.

KÖZGAZDASÁG

Angol-Magyar Bank

Az *Angol-Magyar Bank Rt.* közli, hogy *Fleissig* Sándor ügyvezető-alelnök elnöklété alatt szerdán tartott 35-ik rendes közgyűlése megállapította az intézet 1925 január 1-ei megnyitói pengőmértékét, mely *12 millió pengő tiszta vagyon* tünteti föl. Ebből részvénytőkére 5.936.364 pengő, tőketartalékra 5.563.636 pengő és nyugdíjartalékra 500.000 pengő esik (a nyugdíjintézet 1¼millió pengő saját vagyonán felül). A forgalomban levő részvények 25:1 arányban fognak 50 pengő névértékű részvényekre összevonatni olyképpen, hogy a szükséges hányadrészvények is a részvényesek rendelkezésére fognak állani. A közgyűlés egyúttal jóváhagyta az 1925. üzletév mérlegét, mely 7.977.625.031 korona tiszta nyereséggel zárul és elhatározta, hogy abból május 17-étől kezdve eddigi részvényenként 2000 korona osztalék fizetessék ki, ami az új pengő-részvénytőke 8%-os kamatozásának felel meg. Az előterjesztett évi jelentéssel kapcsolatban dr. Herbert Arthur *White* a részvényesek, főként azonban az általa képviselt külföldi részvényesek elismerését és köszönetét tolmácsolta az ügyvezetésnek és a tisztviselői karnak teljesítményükért és az elért eredményekért. A közgyűlés az igazgatóság új tagjául dr. *Kammann* Frigyes, a *Marconi's Wireless Telegraph Company Ltd.* jogtanácsosát választotta meg.

Kéve

A *Kéve Mezőgazdasági Iparfejlesztési és Hitelintézet Rt.* közgyűlése elhatározta, hogy az 1925 január 1-én megnyitómérlégre a részvénytőkét 2.358.125.000 korona, azaz 188.650 pengővel állítja be és az összevont részvények névértékét 10 pengőben állapítja meg. Az igazgatóság a közgyűlésen bejelentette, hogy egy csoport a kis részvényesektől egyelőre 200.000 darab részvényt eredeti névértékben 500 koronában átvész.

Beocsini

A *Beocsini Cementgyári Unió Rt.* igazgatósága a május 15-ikére kitűzött közgyűlésnek azt fogja javasolni, hogy a társaság saját vagyonát 9,75 millió pengőben állapítsák meg, amiből 4,5 millió az alaptőkére, 5,25 millió pedig a tőketartalékra esik. Minden részvényre 60 pengő névérték és 70 pengő tőketartalék esik; a jóléti alapnak ezenkívül 200.000 pengőt juttatnak. Részvényösszevonásra nem kerül a sor. A közgyűlés az 1925. évi osztalékot 80.000 koronában fogja megállapítani.

Egyesült Fővárosi Takaréki

Az *Egyesült Budapest Fővárosi Takarékpénztár* e hó 19-én tartja közgyűlését, melyen az alaptőke felemelésén kívül a Standard Bank és a Fővárosi Bank és Váltóüzlet beolvadásáról is határoznak.

A *M. kir. Államsorsjáték sorsjegyeit* a társadalom nagy szeretettel karolja fel, mert olcsóságával lehetővé teszi, hogy mindenki megveheti és ezáltal egész sereg emberbaráti intézmény nemes céljait elősegítheti. Az államsorsjáték jövedelmét ugyanis az állam közhasznú és jótékony célokra fordítja és így mindenki — aki sorsjegyet vásárol — nemesak a maga szerencséjének esélyeit szolgálja, mert 20.000 koronáért több 100 millió korona készpénzt nyerhet — hanem a szegénység és nyomorúság enyhítéséhez is hozzájárul. Az államsorsjátékot a budapesti székesfővárosi pénzügyigazgatóság lottóosztálya rendezi.

A MAI MOZISZENZÁCIÓK

OMNIA

Harry Liedtke

legötletesebb vígjátékujdonsága

ROYAL-APOLLO ·· OMNIA

Vajda Ernő

világhírű vígjátéka

ROYAL-APOLLO

Ricardo Cortez

izgalmas torreador filmje

Az alvó vőlegény

A válópörös hölgy

A főszerepben: **Florence Vidor**
(Paramount mestermű)

A szerelem bolondja

DEMOKRATA ÉLET

A Központi Demokrata Kör közgyűlése

Szombaton, május nyolcadikán este tartotta ezidei rendes tisztújító közgyűlését a *Központi Demokrata Kör*. Impozáns számban jelentek meg a párt hívei a Kör Terézkörúti helyiségének nagytermében, hogy tanúságot tegyenek arról a törhetetlen hűségéről és ragaszkodásról, amellyel a távollevő vezér, *Vázsonyi Vilmos* személye iránt viseltetik. Ezúttal talán *először* esett meg a Központi Demokrata Kör harminekét éves fennállása óta, hogy a párt és a Kör megalapítója *nem volt jelen*. — annál megkapóbban nyilvánult meg a *beteg vezér iránt való szeretet*, amely elemjével törte ki, amikor *Bródy Ernő* meleg szavakkal emlékezett meg *Vázsonyi Vilmos*ról, nagy és nagyszerű munkájáról, kivételes egyéniségéről s elévülhetetlen érdemeiről, amiket a demokrácia gondolatának a magyar lélekbe való átplántálása és az ezreke föntartása körül szerzett.

Bródy Ernő megnyitója

A nagytermet zsúfolásig töltötték meg a Központi Demokrata Kör tagjai, akiket dr. *Bródy Ernő* ügyvezető-elnök üdvözölt, majd a következő nagyhatású beszédet mondotta:

— Harminekét esztendő nagy idő egy társadalmi, gazdasági vagy kulturális kör életében, egy politikai kör életében azonban egészen egyedülálló jelenség. *Magyarországnak és a fővárosnak legrégibb köre a Központi Demokrata Kör*, az egyetlen, amely ma is azt a becsületet viseli, amit 32 esztendővel ezelőtt fölvelt. Amikor látjuk a politikai divatok áramlását, látjuk, mint festik át politikai körök égegrüket, büszke öntudattal tekintünk vissza arra a harminekét évre, melyet *mocsoktalan tisztaságban és hajthatatlan elvhűségben* töltöttünk el. Sokat beszélnek ma az ügy nevezett középútról. Nem tudom, hogy az az út, melyen mi jártunk, középút volt-e, de az bizonyos, hogy az egyenes út volt a *becsület útja*.

— Akármilyen irányba is tekintünk, sehoh sem találunk megnyugvást. Alkotak ebben az esztendőben választójogi törvényt, amelynek jellemvonása még mindig a *nyílt szavazás* a vidéken, Magyarországon még mindig küzdeni kell azért, amit az egész világon, a művelt nyugaton és a műveletlen keleten egyaránt elfogadtak: az *európai értelemben vett választójogi törvényért*. A jövő évre van tervbe véve a választások megújítása és még mindig nincs kerületi beosztás. Nem tudom, hogy itt is nem próbálják-e majd úgy beosztani a választó-

kat, hogy valahogy a nemzet igazi akaratára meg ne nyilvánulhasson.

— Szomorú a helyzet a *sajtószabadság* terén is. Sajnálatos dolog, hogy még mindig lehetséges, hogy egy lapot — legutóbb a *Világ*-ot — közigazgatási úton betiltsanak. Ezzel nemcsak a közszabadságon ejtene súlyos sebet, hanem ismét egy sereg családnak a szájából veszik ki a mindennapi kenyeret.

— Tudjuk, hogy a háború után az egész világ nagy válsággal küzd, de Magyarország mint agráriárium abban a szerencsés helyzetben volna, hogy el tudná magát tartani. És ha a politika itt egyenes irányban haladna, ha a *politika fegondja a szociális és gazdasági kérdések megoldása volna és nem tilkos társaságok diktálnák az íramot*, akkor Magyarország abból a kátyúból, amelybe a világháború juttatta, régen kikerülhetett volna. Amikor ezek a szennyes hullámok elborítják a magyar közéletet, a mi vezérünk, *Vázsonyi Vilmos egyénisége oszlopként emelkedik ki*. Amikor látjuk a politikai fregolik handabandázását, akkor ő mint *az igazság, a közéleti erkölcs és tisztaság fölszentelt bajnoka és harcosa tűnik* ki soraink élén. Mi követjük őt, ha egy időre betegsége el is szőlította körünkből és tudjuk, hogy ahol ő halad az élen, *ott az igazság, a becsület, a tiszta erkölcs vívja harcát és tudjuk*, hogy ő nem magáért, hanem értünk, a polgárságért, a szenvedő népért folytatja eszményi harcát. Indítványozom, hogy a közgyűlés táviratilag üdvözölje a Bádenben üdülő *Vázsonyi Vilmost*.

Zúgó eljenzés és tapsvihar fogadta *Bródy Ernő* lendületes szavait, majd *Pusztai Károly* főtítkári jelentésének felolvasása következett.

Pusztai Károly jelentése

A főtítkári jelentés a kör 32 esztendő munkájának és *Vázsonyi Vilmos* hatalmas tevékenységének méltatásával kezdődött, majd a múlt év kiemelkedő mozzanatait vázolta. Azután így folytatta:

— Köri életünk krónikájának elmaradhatatlan szomorú akkordja, hogy megemlékezzünk azokról, akiket a kérelhetetlen végzet elszólított közülünk. (*A jelenlevők itt felállással hódolnak az elhunytak emlékének.*) Az örök derű, az osztatlanul ragaszkodó testvéri szeretet, mindenkit egyformán megbeesülő ember voltál, jó *Benedek János*. A harc, a szó-rakozás, az áldozat, mind-mind életelem volt, s ha kellett, versenyre keltél a dalos paesirtával s ha úgy hozták az idők, harcaltál önfeláldozóan a tudás, az emberszeretet fegyvereivel. A szerénység, puritánság, munkárakézség

voltál, jó *Körmendy Gyula*, aki nehéz ügyet, melyet szolgáltál. Pártunk kis kürtöse *Kemény Lajos* volt. Elköltöztek: *Ponger Jakab, Fehér Lajos, Sas János, Vadász Zsigmond, Helfgott Samu, Polák Manó, Eisner Gyula, Leféber Lajos, dr. Zólyomi Adolf, Spitz Mór, ifj. Engel Adolf, Geitner Sándor, Gray Mór, Gutstein Salamon, dr. Hajós Béla, Kaufmann Albert, Kun Mór, Milkó József*. Mindnyájan jó testvérek, szívünkhoz voltak néve.

Ezután arról a sziszifuszi munkáról szólt, amit *Vázsonyi a frank-üggyel* kapcsolatban a közélet megtisztítása érdekében folytatott, megemlékezett az ellene megkísérelt merényletről, s arról a hatalmas támasztékról, amit ebben a harcban *A Polgár* jelentett.

Pénztári jelentés

A nagy tetszéssel fogadott beszámoló után, melyért *Bródy Ernő* mondott köszönetet a pénztári jelentés következt, amelyet *Ladányi Zoltán* pénztáros ismertetett. A jelentéshez *Erős Gáspár, dr. Várkonyi Kálmán, Schlanger Mór, Weisz Jónás és dr. Pető Ernő* szóltak hozzá. A közgyűlés ezt a jelentést is egyhangulag vette tudomásul és megadta a régi vezetőségnek a fölmentvényt.

A tisztújítás

Most a tisztújítás következett. *Egyhangulag* a következő új vezetőség került a Központi Demokrata Kör élére:

Elnök: Dr. *Vázsonyi Vilmos*.

Helyettes-elnök: Dr. *Bródy Ernő*.

Ügyvezető-elnökök: *Pusztai Károly, dr. Wilhelm Adolf*.

Társelnökök: *Bosnyák Izsó, dr. Csérgő Hugó, Deutsch Sándor, dr. Fábán Béla, Gáspár Fülöp, dr. Guth Samu, Halász Manó, Hoffmann Mihály, Kakuja Károly, dr. Kovács Ernő, Kohn Hugó, Krauer Samu, Ledermann Mór, Magyar Pál, Nöbel Árpád, Pakots József, Reisz Dávid, dr. Reiner Ede, Szántó Jenő, dr. Vajda Vilmos, dr. Várkonyi Kálmán, Veltényi Lajos*.

Főtítkár: dr. *Pető Ernő*. *Titkárok*: dr. *Gyenes Ferenc, dr. Sebestyén Ernő*. *Pénztáros*: *Ladányi Zoltán*. *Ellenőrök*: dr. *Ausch Iván, Gergely Ferenc, Haras Samu, Nobel Károly, Ringwald Henrik*. *Könyvtárosok*: *Ember Jenő, Goldschmid Bernát, Lévai Miksa*. *Ügyész*: dr. *Pollák Ede*. *Jegyzők*: *Gergely Andor, Herzog Zoltán, Vende Artur*. *Körgazda*: *Vajda János*. *Háznagyok*: *Adler D. Adolf, Beck Károly, Biró Samu, Herczeg Béla*. *Számvizsgálók*: *Biró Albert, Büchler Károly, Fenyő Kornél, Gárdos Emil, Schlanger Mór*.

Intéző bizottság: *Acél Jenő, Adler Jakab, Altman János, Angyal Sándor, Aray Henrik, Bak Rafael, Bálint Benő, Balázs Ignác, dr. Band Lajos, Bárd Zsigmond, Berdin Kálmán, dr. Berger Mór, Bleier Arthur, Brüll Alfréd, dr. Buczászky Bertalan, dr. Csató Bernát, dr. Deményi Aladár, Deutsch Lajos*.

Tagtársak figyelmébe!

Chemnitz-i harisnyakülönlégek közvetlen behozatala.

A demokrata-körök tagjai tagsági jegyük felmutatása ellenében eredeti gyári árainkból 10%-os kedvezményben részesülnek

Révész Ernő és Társa VIII, Rákóczi út 49

Ehrenfeld Mór, Erős Gáspár, dr. Fábíán Sándor, Fleischmann Samu, dr. Földvári Béla, Freund Dezső, Fuchs I. József, Gömöri Elek, Grindl Károly, Guttmann Emil, dr. Heidelberg Márton, Kállay Dezső, dr. Kertész Adolf, Kivovits Károly, dr. Kleiner Artur, dr. Klein Samu, Komlós Sándor, Kocsok Sándor, dr. Kósa Vilmos, Krausz Ferenc, Krasznér Márton, Laub Lipót, Mérey Emil, Molnár Frigyes, Öry Zoltán, Pap Antal, dr. Perl Soma, Quitt Lipót, Ráber Alfréd, Reymetter Árpád, dr. Rosenák Miksa, Rosenberg I. Miksa, Sadl János, dr. Schäfer Zsigmond, Schillinger Béla, dr. Sebeők Dezső, Serény Béla, Schwartz Gyula, Schwartz Mór szabó, Steiner Mór nagykereskedő, Steiner Mór Steinhaus Béla, Steuer Marcel, Strausz Lajos, dr. Szalay Mihály, Tarr Béla, Ungár Mór, Wahl Miksa, Wabrosch Károly, Weiner Mátyás, Weiss Jakab, Weiss József, Weiss József.

Igazgató választmányi tagok: Adler Béla, Armuth Márk, dr. Bäder József, Bajó Sándor, Balázs Artur, Balázs Nándor, Bálint Ármán, Balogh Soma, Barca Lajos, Beck Jakab, Beímel Gyula, Berliner Adolf, Berényi Márkus, Bienenfeld Béla, Biró Adolf, Boros Mór, dr. Brasch Arnold, Braun Samu, Breitner Bernát, Breitner Vilmos, Bródy József, Brummer József, dr. Brück Béla, Csillag Sándor, Darányi Miksa, dr. Demkó Béla, Deményi Jakab, dr. Deutsch Artur, Deutsch Károly, Dökker Ferenc, Eckstein Vilmos, Eibensütz Sándor, Egged János, Elek Benő, Engel J. Gyula, Engel Miksa, Epstein Ede, Epstein József, Erdélyi Andor, Erdős Bertalan, Erdős Lajos, Eschkenázi Gyula, Faragó Bernát, dr. Faragó Márton, dr. Fábíán Károly, Felsmann F. Rezső, Fenyő Henrik, dr. Feuer János, Fixler Márton, dr. Fleischer D. Gyula, Földes Imre, Fraenkl Lipót, Friedmann Kálmán, Fuchs Géza, Fuchs Dezső, Fuchs Ede, Fürst Sándor, Gabos Jenő, Gárdonyi Samu, Geiger Ferenc, Gerőly Ignác, Gerő Andor, Gerő Dávid, Gerő Márton, dr. Glaser Marcel, Glück Géza, Gold Simon, Grossmann Jakab, Grossmann József, Grünberger Adolf, Grünfeld Zsigmond, Grünwald Izsó, Haas Jenő, Haas J. Sándor, Hahn Géza, dr. Hajós Imre, Haupt Samu, Havas Ferenc, Havas Sándor, dr. Heller Béla, Héber Sándor, Heim Lajos, Heimann Adolf, dr. Hirsch Károly, Hochstaedter Mór, Hohenberg Ferenc, dr. Hubay dr. Inzell Arnold, Katona Márton, Kemény Ignác, Kern Gyula, dr. Kertész Árpád, Kertész Pál, Klein Elek, Klein Dávid, Kohn Dezső, Komlós Andor, Kondor Ignác, Korányi Adolf, Korein Dezső, Kormos Oszkár, Kovád István, dr. Kozma Sándor, Kőmücs István, Könyg Ármán, Körmendi József, Krausz D. Jakab, Krausz Vilmos, Krees Ármán, Kurcz Lipót, Lakatos Imre, Lakos Béla, Langsam Ede, Lax Ármán, Louffer Ferenc, dr. Lendvai Sándor, Lendvai Fülöp, dr. Lengyel Ernő, Lichtenhal Jakab, Lusztig B. Béla, Löbl

Ödön, Lörinc Ferenc, Lukács László, Lukács Márton, Löwi Miksa, Magyar Miklós, Mairovitz Jakab, dr. Mérei Oszkár, Meszes Manó, Michelstaedter Ármán, Molnár Károly, Nádor Arthur, Nagy Sándor, Nádas Márton, dr. Neményi Honfi, Neulaender Ignác, Neustadt Emil, Oller Manó, dr. Österreicher Ferenc, Palócz Márk, Pajor Mátyás, dr. Pap Sándor, Peták Emil, Pető Tivadar, Pick Ármán, Pick Henrik, Prager Ferenc, dr. Pollatsek Márk, Ponger Bernát, Rácz, Sándor, Radó Géza, Radó Gyula, Reich Adolf, Reiner Bernát, Ring Samu, Róna Antal, Rosenfeld Izidor, Rosenfeld József, Rosenfeld Sándor, Rott Sándor, Rózsa Mihály, Rózsási Hermann, Sági Miklós, Salamonovits Géza, Sándor Dezső, Saphir Soma, dr. Sas Bernát, Sebők József, Sebes Sándor, dr. Sebestyén Sándor, Singer Miksa, dr. Sipos Miklós, Somlyó Mór, Somogyi Dávid, Spitz Henrik, Steiner Ignác, Steiner Dezső, Schein Gyula, Schillinger Gyula, dr. Schrank Simon, Schwarz Gyula szabó, Schwarz Ignác, Schwarzenberg Miksa, Spitzer Izidor, Szabó Károly, Szabó Sándor, Szalmáry János, Szántó Béla, Szántó Kornél, Szántó Károly, Szemeréi Nándor, Szende Lipót, Szendrei Jakab, Szeszter Zsigmond, Szigeti Gyula, Szivós Izidor, Szücs Jenő, Szücs Zsigmond, Taussig Lajos, dr. Telek György, Török Vilmos, Trajtlér Elemér, Trostler Vilmos, Ungár Ármán, Vámos Gyula, Vámosy István, dr. Varga Géza, Vázsonyi József, Weiss Arnold, Weiss Jenő, Weiss L. Samu, Weiss Lipót ékszerész, Weiss G. Géza, Weiszfeld Vilmos, Wellisch Sándor, Wiesel Adolf, Winkler Mór, Wittmann Miksa, Zoltán János, Zimmermann Dezső, dr. Zimmermann Géza.

Társasvacsora

A közgyűlést népes társasvacsora követte, amelyen dr. Wilhelm Adolf, dr. Bródy Ernő, dr. Pető Ernő, dr. Sebestyén Ernő, dr. Csergő Hugó és Magyar Miklós szölkáltak föl. A központi demokrata párt szervezet megalakítása volt a beszédek vezértémája és a felszólalók sok értékes gondolatot vetettek föl, amely élénk megbeszélés tárgya volt az est folyamán.

Klubavatás. Nagy közönség jelenlétében avatta fel új helyiségeit a VII. kerületi és Zuglói Demokrata Kör ünnepélyes társasvacsora keretében. A klub jelentőségét és munkáját dr. Elek Béla méltatta, majd Benedek Dezső elnök tüzte ki a kör irányát és célját. Öv. Révész Sándorné, a hölgyecsoporthoz vezető elnöke a vezetőséget üdvözölte, dr. Kerékes Ödön ügyvezető-elnök mondott köszönetet a támogatásért, hangoztatva, hogy a nők agitációs munkája ma már nélkülözhetetlen. Scheiber Zsigmond elnök azokat az érdemeket hangoztatta, amelyeket a kör demokrata polgárságának a kerületben való megszervezésével szerzett. Dr. Timár Dezső főtít-

kár a kör elnökeinek jelentős munkáját emelte ki, felszólítva a tagokat, hogy kötelességüket a jövőben is szeretettel és hűséggel teljesítsék.

A XVIII. kerületi Demokrata Kör társasvacsorája. Nevezetes esemény volt ezen a héten a Józsefvárosi (XVIII.) Demokrata Körnek. Dévai Jenő vezetésével 300 főnyi polgári csoport szervezett együségként vonult be a körbe, hogy ezáltal annak keretén belül szolgálja a demokrácia ügyét. Az új tagok tiszteletére hétfőn este társasvacsorát rendezett a kör, melyen Zsombor Géza ny. államtitkár, elnök mondotta az első beszédet. Üdvözölte az új tagokat és a csoport megszervezőit s biztosította őket arról, hogy a kör vezetői és bizottsági tagjai mindig a polgárság érdekeinek képviselőletét fogják legfontosabb feladatuknak tekinteni. Az új tagok nevében Dévai Jenő kijelentette, hogy úgy ő, mint társai mindig hű harcosai lesznek a demokrácia eszmének. Zimmermann Dezső ügyvezető-elnök szólt fel ezután és hosszabb beszédben foglalkozott a városháza legutóbbi eseményével. Rámutatott, hogy a blokk bevonulásának a városházára nagyon jelentős eredményei mutatkoznak, főleg a közmunkák kiadása terén, ahol már nem Csilléry és társai a döntőbírók és nem pártpolitikai szempontok az irányadók. Ezzel véget ért a vacsora, melynek résztvevőit még sokáig maradtak együtt jó hangulatban.

Pártvacsora. A Belső Ferencvárosi Demokrata Kör május 12-én este népes pártvacsorát rendezett. A távollévő elnök, Pakots József képviselő helyett Pusztai Károly ügyvezető-elnök hosszabb beszédben foglalkozott a politika legújabb eseményeivel. Leblang Ödön lelkes beszédben jelentette be a kerületi ifjúsági csoport megalakulását, majd dr. Lendvai Andor, a kör főtítkára szólt fel, az ifjúság szerepének fontosságát hangoztatva a pártpolitikai küzdelmekben. Radányi György háznagy indítványára Vázsonyi Vilmost és Pakots Józsefet táviratilag üdvözölték.

A Józsefvárosi Nemzeti Demokrata Társaságokban kedden este megalakult a jogvédő és adóügyi bizottság dr. Grüner Fülöp táblabíró elnökletével. Elhatározták, hogy minden kedden és meghallgatására és orvoslására állandó szolgálatot tartanak dr. Vadász Pál és csütörtökön este 7-8 közt a panaszok Rabinovits Bernát vezetésével.

A Belső Ferencvárosi Demokrata Kör ifjúsági csoportja a napokban alakult meg. Pakots József képviselő elnöki indítványára egyhangúlag tudomásul vették az alakulást és az ifjúság egyhangú kívánására szénior elnökké dr. Lendvai Andor ügyvédet, a kör főtítkárát választották.

Laptulajdonos: dr. Vázsonyi János

Felelős kiadó: dr. Csergő Hugó

Horváth Miksa szőnyegipar rt.

MAGYAR VACUUM CLEANER

VAKUUM KEINER

V., Visegrádi uca 62.

Új telefonszámok: L. 906-98 és 906-99

Szőnyegek nyári megóvása,

művészies javítása, mosása, molyirtása. — Bútorok beaktározása (garde meuble)

KERÉKPÁROK

Eredeti francia gyártmány,
teljes felszereléssel **1,900.000 K**

Alkatrészek, gumik gyári árban

SCHWARTZ GÉZA kerékpár
nagyraktára
Budapest VIII, Német u. 45. Vagyat saroküzlet!

PÉNZT azonnal folyósít.
Kihelyezzük pénzt leg-
jobbán. Bankház, Üllői út 67

RÉZ, VASBUTOR sodrony, agybetét
gyermekkoscsik elis-
mert jóminőségénél fogva legolcsóbb **HIKKER** gyárában,
Budapest, VII., Dohány uca 6. szám. Telefon: József 124—12

Krámer Adolf
festő- és mázolómester
Budapest I, Lágymányosi u. 4. Tel. J. 82-57

ÉKSZEREKET, kereskedelmi árukat bizományba át-
veszünk, azokat legjobban értékesítjük.
Értékértékesítő, Dob u. hatvankilenc

(Nemzetközi Orfeum) **TABARIN** VIII., Rákóczi út 63

Világvárosi műsor
Kezdeté 1/10 órakor **10 attrakció** Kezdeté 1/10 órakor

Népopera Kávéház
Esténként Nyiregyházi **SÁRAY ELEMÉR** muzsikál
SZOLID POLGÁRI ÁRAK

Zálogcédulákat kiváltak. É szereket,
brilliansokat bárki-
nél drágábban vesz:
SZÉKELY EMIL Király-
utca 51. (Teréz-templommal
szemben.) Telefon.

MŰVÉSZI szobafestést végez **GRALITZER**
Erzsébet Körút 44. Tel. 105-78

Szopogasson köhögés ellen

**Szent István gyógymaláta-
CUKORKÁT,**

mert a tiszta Szent István
malátakivonatból készült
kiváló nyálkaoldó szer
enyhíti a légzőszervek
lobos bántalmait.

FÜRCHTGOTT GYULA
villamoszerelési cikkek és rádióanyagok nagykereskedése
Budapest, VII., Dohány uca 63.

Demokratáknak enged-
ményt adok
FÜSZER ÉS CSEMEGE áruk
WIESNER ERNŐ fűszer- és csemege
kereskedő
VII., Dohány uca 102. Szegényház-tér sarok.

BÚTOR a legegyszerűbbtől a legfinomabb ki-
vételig, szolid árak mellett kaphatók
Modern Bútorszalon
Üllői út 14, Baross uca 11

Nincs többé poloska, mert a tudomány mai állása szerint
a **Kovus-gyertyák** az összes
létező és poloskát kipusztítják.
Bátása bámulatos. Gyártja:
ZELMANOVITS drogériája, Wesselényi uca 36

Vér-, bőr- és nemibetegségeket gyöke-
resen gyógyít 30 évi tapasztalat alapján
Dr. Mitzger hírneves intézete, Buda-
pest, József körút 3
Legújabb „SALVARSAN” oltások. Vérvizsgálat

MAGYAR KIRÁLYI 46-IK ÁLLAMSORSJÁTÉK
1 SORSJEGY ÁRA 20.000 KORONA, MELLEL TÖBB SZÁZ MILLIÓT NYERHET KÉSZPÉNZBEN!

Húzás június 10-én

8756 nyereményt és 1 jutalmat sorsolunk ki.
A nyeremények összege: 1,100,000,000 K
azaz egymilliárd és százmillió korona készpénzben

Egy sorsjegyre 2 nyeremény is eshet!

Legnagyobb nyeremény
szerencsés esetben
500,000,000

azaz ötszázmillió korona készpénzben.

A főnyeremény 200 millió. A jutalom 300 millió.
Azonkívül kisorsolnak 50. 20. 10. több 5 és 1 milliós
nyereményeket, melyek mind készpénzben fizettet-
nek ki.

Sorsjegyek kaphatók

bank- és sorsjateküzletekben, dohány-
főzsdékben, postahivatalokban.

Postai rendeléseket — a pénz előzetes beküldése
után azonnal teljesít a székesfővárosi m. kir. pénzü-
gyigazgatóság Lottóosztálya Bpest, IX., Fővámház